

บทความวิจัย

เรื่อง รู้จักกับการจัดการพลเมือง มองผ่านนวนิยายแปลจีนเรื่องซานจา...รักชั่ววันจันทร์

โดย

นางสาว ชันยาภรณ์ ไหมทอง

รหัสนักศึกษา 05550693

เสนอ

รองศาสตราจารย์ บาหยัน อิมสำราญ

บทความวิจัยเล่มนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษารายวิชา 450 109 การศึกษาเอกเทศ

สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2558

ชื่อบทความวิจัย	“รัฐกับการจัดการพลเมือง มองผ่านนวนิยายแปลจีนเรื่องซานจา...รักชั่วนิรันดร์”
ชื่อนักศึกษา	นางสาว ชันยาภรณ์ ไหมทอง
รหัสนักศึกษา	05550693
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ บาหยัน อิ่มสำราญ
สาขาวิชา	เอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
ปีการศึกษา	2558

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารัฐกับการจัดการพลเมืองจีน และศึกษาการจัดจีนของพลเมืองจีนจากกลไกการควบคุมของรัฐในช่วงการปฏิวัติวัฒนธรรม ผ่านนวนิยายแปลจีนเรื่อง "ซานจา...รักชั่วนิรันดร์" โดยใช้กรอบความคิดทฤษฎีทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เพื่อวิเคราะห์กระบวนการจัดการพลเมืองของรัฐที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง ซานจา...รักชั่วนิรันดร์ ผลการศึกษาพบว่า รัฐมีวิธีการจัดการพลเมืองทั้งทางตรงและทางอ้อม ทำให้สามารถแบ่งพลเมืองจีนออกเป็น 2 กลุ่มคือพลเมืองที่ยอมจำนนต่อการจัดการของรัฐ และกลุ่มพลเมืองที่ขัดขืนต่ออำนาจรัฐ ซึ่งพบว่ากลุ่มพลเมืองจีนที่ยอมจำนนต่อการจัดการของรัฐจะต้องดำเนินชีวิตด้วยความอดทน และยอมรับการจำกัดสิทธิเสรีภาพจากรัฐเพื่อความอยู่รอด ส่วนกลุ่มพลเมืองที่ขัดขืนต่ออำนาจรัฐแม้มีความกล้าที่จะต่อสู้ และไม่ยอมจำนน แต่ท้ายที่สุดแล้วก็จะถูกรัฐจัดการทั้งสิทธิเสรีภาพ และชีวิตเพื่อไม่ให้เป็นแบบอย่างแก่พลเมืองคนอื่น

บทนำ

การปฏิวัติวัฒนธรรมหรือ การปฏิวัติวัฒนธรรมใหญ่ของชนชั้นกรรมาชีพ(The Great Proletarian Culture Revolution) คือการเปลี่ยนแปลงในสังคมจีนตามแนวคิดแบบลัทธิมาร์ก โดยมีเป้าหมายทำให้ประเทศจีนมีความก้าวหน้า (ทวิป วรรคโลก, 2551: 1181) ผู้ที่ริเริ่มการปฏิวัติครั้งนี้คือ เหมาเจ๋อตง ซึ่งเป็นผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์ในขณะนั้น เหมาเจ๋อตงยึดมั่นในแนวคิดแบบมาร์กซิสต์ จึงมีความเชื่อว่าประเทศจีนจะสามารถพัฒนาได้ก็ต่อเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงจากโครงสร้างส่วนล่างหรือระบบเศรษฐกิจเป็นอันดับแรก หลังจากนั้น โครงสร้างส่วนบนหรือ ระบบความคิด ค่านิยมและขนบประเพณีต่างๆก็จะแปรเปลี่ยนตามไป (ยศ สันตสมบัติ, 2530: 8) เหมาเจ๋อตงมุ่งหวังว่าถ้าโครงสร้างส่วนล่างเปลี่ยนแปลงไปในรูปแบบก้าวกระโดด โครงสร้างส่วนบนก็จะเป็นเงาเช่นเดียวกัน เหมาเจ๋อตง จึงยืนยันเสนอว่า "การทำงาน(การผลิต) กับการต่อสู้ทางชนชั้นต้องดำเนินไปพร้อมกัน"(ทวิป วรรคโลก, 2551: 1172)

เหมาเจ๋อตง พยายามรณรงค์ให้มีการศึกษาสังคมนิยมอย่างจริงจัง เริ่มจากการทำลายสี่เก่า (Four Olds) อันประกอบไปด้วย ความคิดเก่า(old thinking) วัฒนธรรมเก่า(old culture) นิสัยเก่า(old habit) และประเพณีเก่า (old custom) ที่เหมาเจ๋อตงคิดว่าแฝงไปด้วยความคิดแบบทุนนิยมและเป็นอุปสรรคในการศึกษาสังคมนิยมอย่างแท้จริง หลังจากกำจัดสี่เก่าแล้วจึงสร้างสิ่งใหม่ทดแทน โดยมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่รณรงค์และโฆษณาความคิดของเหมาเจ๋อตง อย่างกรมหนังสือพิมพ์ กรมสถานีโทรทัศน์ สถานีวิทยุกระจายเสียง หรือแม้แต่สถานศึกษาหรือโรงงานอุตสาหกรรม ต่างล้วนเป็นกลไกขับเคลื่อนทางอุดมการณ์ของพรรค เพื่อให้คนจีนทุกระดับ ทุกอาชีพถือเอาเรื่องการเมืองหรือความคิดของเหมาเจ๋อตงเป็นกิจกรรมในชีวิตประจำวัน(ศิริพร ดาบเพชร, 2549: 15)

การดำเนินการขั้นต่อมาคือ การจัดตั้งขบวนการเคลื่อนไหวมวลชนที่เป็นเยาวชนจีนรุ่นใหม่ หรือที่เรียกว่า เรดการ์ด(Red Guards) ซึ่งเป็นกำลังสำคัญที่ส่งเสริมแนวคิดของเหมาเจ๋อตง เยาวชนรุ่นใหม่เหล่านี้ได้รับการศึกษาเพียงแค่นี้เนื้อหาที่เกี่ยวกับลัทธิคอมมิวนิสต์ คติพจน์ของเหมาเจ๋อตง การต่อสู้ของพรรคคอมมิวนิสต์และถูกปลูกฝังให้เรียนรู้วิธีการปฏิวัติจากการลงมือปฏิบัติ (ศิริพร ดาบเพชร, 2549: 158) เรดการ์ดจึงเป็นตัวแทนของอำนาจเหมาเจ๋อตงซึ่งทำหน้าที่ควบคุม ตรวจสอบ และทำลายสี่เก่าตามนโยบายพรรค เรดการ์ดจึงแทรกซึมอยู่ทั่วทุกพื้นที่ในประเทศจีนอย่างรวดเร็ว ทำให้ช่วงเวลานี้ประเทศจีนเกิดความโกลาหลอย่างมาก

ปัญญาชนและเจ้าหน้าที่รัฐถูกตรวจสอบโดยพรรค ที่ไม่ใช่พรรคโดยตรง นั่นก็คือเรดการ์ด ทรัพย์สิน และศิลปวัฒนธรรมต่างๆถูกทำลายเนื่องจากเป็นสิ่งที่เก่า การใช้เรดการ์ดเป็นกำลังในการตรวจสอบนั้นถือว่าประสบความสำเร็จมาก จึงมีการส่งเสริมให้เยาวชนอุทิศเวลาให้แก่การปฏิวัติวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้น จึงเพิ่มระยะเวลาการปิดภาคเรียนเป็น 6 เดือน (ทวีป วรดิถก, 2551: 1191) จำนวนเรดการ์ดจึงเพิ่มขึ้นและสร้างความเสียหายอย่างรุนแรง จนกระทั่งเหมาเจ๋อตงเห็นว่ากองทัพแดงไม่มีความหมายในการเคลื่อนไหวอีกต่อไปจึงยุติบทบาทของเรดการ์ด (ศิริพร คาบเพชร, 2549: 159)

จากการปฏิวัติวัฒนธรรมจีนได้ส่งผลกระทบต่อประเทศจีนหลายด้าน ในด้านการเมืองนั้นก่อให้เกิดความเป็นปฏิปักษ์ต่อกัน มีการตรวจสอบจากระดับล่างหรือฐานรากไปจนถึงระดับชนชั้นบนสุดหรือชนชั้นผู้นำ ทำให้สูญเสียบุคลากรที่มีความสามารถไปเป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังทำลายความเชื่อมั่นระหว่างกัน ส่วนผลกระทบในด้านสังคมและวัฒนธรรมนั้น คนจีนได้รับความทุกข์ยากจากการที่ถูกตรวจสอบและควบคุมของพรรคอย่างรุนแรง พลเมืองจีนไม่มีสิทธิเสรีภาพในการคิดเห็นต่างจากนโยบายพรรค ต้องยึดมั่นและยอมรับอุดมการณ์ของเหมาเจ๋อตง โดยถูกปลูกฝังมาทางการศึกษาและการประชาสัมพันธ์ และสุดท้ายด้านความรู้สึกที่เป็นส่วนหนึ่งของปฏิบัติการทางสังคม ถูกสังคมควบคุมและกำหนดพฤติกรรมการแสดงออกทางความรู้สึก(ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิช, 2550: 6) โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้สึกรัก ซึ่งเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ และเป็นเรื่องอัตวิสัยเฉพาะตัว เมื่อถูกพรรคคุกคามแม้กระทั่งการแสดงออกทางความรัก ผู้ที่ถูกคุกคามจึงเกิดความอึดอัดและทรมาน จึงพยายามหาหนทางหลุดพ้นหรือขจัดขึ้นต่อการควบคุมดังกล่าวจากพรรค

นวนิยายแปลจีนเรื่องซานจา...รักชั่วนิรันดร์ เป็นตัวอย่างหนึ่งของการควบคุมพลเมืองทั้งทางร่างกายและอารมณ์ความรู้สึก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของความรักซึ่งถือว่าเป็นเรื่องปัจเจกชน แต่พรรคก็ยังคงมีอำนาจเหนือจิตใจให้เป็นไปตามกรอบของการปฏิวัติวัฒนธรรม ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษารัฐกับการจัดการพลเมือง และการขจัดขึ้นกลไกการควบคุมของพลเมืองจีนจากรัฐในช่วงการปฏิวัติวัฒนธรรม โดยศึกษาจากนวนิยายแปลจีนเรื่องซานจา...รักชั่วนิรันดร์ วรรณกรรมที่บันทึกความรู้สึกของหนุ่มสาวในช่วงเวลาที่ถูกควบคุมความรู้สึกอย่างเข้มงวดด้วยนโยบายและกลไกรัฐ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษารัฐกับการจัดการพลเมืองจีนในนวนิยายแปลจีนเรื่อง "ซานจา...รักชั่วนิรันดร์"
2. เพื่อศึกษาการขจัดจีนของพลเมืองจีนจากกลไกการควบคุมของรัฐ ในช่วงการปฏิวัติวัฒนธรรม ผ่านนวนิยายแปลจีนเรื่อง "ซานจา...รักชั่วนิรันดร์"

ขอบเขตของการศึกษา

ผู้ศึกษาจะศึกษานวนิยายแปลจีนเรื่อง "ซานจา...รักชั่วนิรันดร์" ของเอมี แปลโดย ราพรรณ รักศรีอักษร จัดพิมพ์โดย โปสดี พับลิชชิ่ง พิมพ์ครั้งที่ 1 ปีพ.ศ. 2557

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับรัฐ อำนาจรัฐและการควบคุมพลเมืองโดยรัฐและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกแล้วจึงทบทวนวรรณกรรม
2. วิเคราะห์รัฐกับการจัดการพลเมืองจีนในนวนิยายแปลจีนเรื่อง "ซานจา...รักชั่วนิรันดร์"
3. วิเคราะห์การขจัดจีนของพลเมืองจีนจากกลไกการควบคุมของรัฐในช่วงการปฏิวัติวัฒนธรรม ผ่านนวนิยายแปลจีนเรื่อง "ซานจา...รักชั่วนิรันดร์"

กรอบความคิดในการวิจัย

1. เอกสารเกี่ยวกับรัฐ อำนาจรัฐและการควบคุมพลเมืองโดยรัฐ

มิเชล ฟูกูเกต์ (2547) เขียนในเรื่อง “ร่างกายใต้บงการ ปฐมบทแห่งอำนาจในวิถีสมัยใหม่” กล่าวถึง การเปลี่ยนผ่านจากสังคมประเพณีมาเป็นสังคมสมัยใหม่นั้น รัฐหรือผู้คุมกลไกรัฐจะใช้อำนาจที่สถาปนาโดยรัฐเพื่อสร้างบรรทัดฐานในการควบคุมพลเมืองของตนเองซึ่งปรากฏ 2 ลักษณะ

- 1) อำนาจที่ปรากฏเป็นอำนาจควบคุมผ่านกระบวนการสร้างบรรทัดฐาน โดยมีการสถาปนารับบรรทัดฐานบางอย่างขึ้นมาใหม่ ซึ่งนำไปสู่กระบวนการการแบ่งแยกและกีดกัน สิ่งที่ถูกเรียกว่า"แปลกแยก"จากบรรทัดฐานดังกล่าว จะถูกนำไปกักขังควบคุมเพื่อการปรับปรุงแก้ไขให้กลับคืนสู่ภาวะปกติ อำนาจที่ปรากฏออกมานั้นจึงไม่ใช่อำนาจแบบกดขี่หรืออำนาจแบบมอมเมาอย่างที่ผ่านไปในอดีต

2) กลไกอำนาจสมัยใหม่มุ่งควบคุมมนุษย์ทุกอย่างก้าว ด้วยการใช้ระเบียบวินัยของสังคมเป็นเครื่องมือกำกับผู้คนให้อยู่ในบรรทัดฐานเดียวกัน โดยจะควบคุมในระดับรายละเอียดของชีวิตประจำวันและแทรกซึมเข้าไปในวัตรปฏิบัติของร่างกายมนุษย์ เช่นการควบคุมพฤติกรรมของนักโทษ ด้วยการให้ผู้คุมอยู่บนหอสังเกตการณ์ เพื่อสอดส่อง ฝ้าดูความเป็นไปของนักโทษภายในห้องขังที่อยู่ล้อมรอบหอสังเกตการณ์

ก้องสกล กวินวิภูล (2545) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง“ การสร้างร่างกายพลเมืองไทยในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม พ.ศ. 2481-2487” โดยศึกษานโยบายและกลไกของรัฐที่สร้างวินัยทางร่างกายให้แก่พลเมือง ผลการศึกษาพบว่า รัฐใช้กระบวนการสร้างร่างกายเพื่อกำหนดพลเมืองอันพึงประสงค์ ดังนี้ ประการแรกรัฐใช้การอ้างอิงหลักการยูจีนิกส์และหลักวิชาสถิติ เพื่อเน้นการเพิ่มประชากรที่มีคุณภาพ ประการที่สองรัฐณรงค์ให้พลเมืองบริโภคอาหารและออกกำลังกายตามแบบแผนที่กำหนด เพื่อเป็นการสร้างร่างกายให้ตรงตามมาตรฐานของรัฐ ประการที่สาม รัฐพยายามสร้างวินัยในการดำเนินชีวิตประจำวันของเด็กและเยาวชน ด้วยการให้ความรู้และจัดการอบรมเยาวชนที่มีพฤติกรรมเกเรให้ดีขึ้น และประการสุดท้ายรัฐได้ส่งเสริมให้พลเมืองแสดงความเจริญทางจิตใจ จึงรณรงค์ให้พลเมืองแต่งกาย สวมหมวก และมีมารยาทในพื้นที่สาธารณะ

2.เอกสารเกี่ยวกับการจัดการความรู้สึก

ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิช (2550) เขียน "ความรู้สึกในฐานะปฏิบัติการทางสังคม" ว่า ความรู้สึกเป็นปฏิบัติการที่สามารถศึกษาได้ โดยศึกษาความรู้สึกในฐานะสิ่งประกอบสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นผลผลิตของยุคสมัยมากกว่าศึกษาความรู้สึกในฐานะสภาวะธรรมชาติของมนุษย์ อีกทั้งความรู้สึกยังเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการใช้อำนาจและการสร้างตัวตน เป็นกลไกหนึ่งที่ทำหน้าที่นิยาม ควบคุม และกำหนดสถานะต่างๆของคนในสังคม หรือควบคุมพฤติกรรมการแสดงออกทางความรู้สึก แต่ความรู้สึกที่ถูกประกอบสร้างจากสังคมและวัฒนธรรมนั้นไม่ได้เป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งหมด แต่มีการขัดแย้งหรือตอบโต้กลไกการควบคุมในสังคมด้วยการใช้วิธีต่างๆ เช่น ความรู้สึกเกี่ยวกับความรักโดยใช้ปฏิบัติการทางภาษามาควบคุมการแสดงออกทางความรักให้เป็นไปในรูปแบบเดียวกัน อย่างคำว่า คู่รักหรือคู่ที่แสดงกรอบคิดทางศีลธรรมและทำหน้าที่ควบคุมพฤติกรรมคนในสังคมให้มีความสัมพันธ์แบบผัวเดียวเมียเดียว แต่ในปัจจุบันมีการนิยามศัพท์ใหม่ขึ้นมาคือ "กิ๊ก" ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงการขัดแย้งกลไกการควบคุมศีลธรรมที่กระทำผ่านการตีกรอบอารมณ์ความรู้สึกต่อความรัก

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้ผู้ศึกษาเห็นว่า นวนิยายสามารถสะท้อนภาพสังคมในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งได้ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงใคร่ศึกษาผลกระทบจากการปฏิวัติวัฒนธรรมจีน โดยใช้นวนิยายแปลจีนเรื่อง ซานจา...รักชั่ววันจันทร์ เป็นพื้นที่สำหรับการศึกษา เพื่อให้เห็นถึงกระบวนการการจัดการของรัฐที่มีต่อพลเมืองจีนในช่วงการปฏิวัติวัฒนธรรม

สรุปผลการวิจัย

1. ตัวบทของนวนิยายเรื่อง ซานจา...รักชั่ววันจันทร์

นวนิยายแปลจีนเรื่อง ซานจา...รักชั่ววันจันทร์เป็นเรื่องราวของเด็กสาวมัธยมปลายชื่อว่า จิ้งชิว ซึ่งดำเนินชีวิตอยู่ภายใต้ความกดดันเรื่องชาติกำเนิดไม่ติดตามแนวคิดหมาเจอตง ในตอนที่จิ้งชิวได้รับเลือกเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในหน่วยปฏิรูปหลักสูตรโรงเรียน จิ้งชิวจึงได้พบรักกับเหล่านานหรือซุนเจียนซิน ซึ่งเป็นพนักงานในหน่วยชุดสำรวจ ในช่วงแรกจิ้งชิวปิดบังความรู้สึกที่มีต่อเหล่านานเนื่องจากการมีความรักในวัยเรียนในช่วงการปฏิวัติวัฒนธรรมนั้นเป็นสิ่งต้องห้าม

สิ่งสำคัญที่สุดคือ ถ้าทางการล่วงรู้ความรู้สึกของจิ้งชิว อาจจะทำให้เธอได้รับโทษร้ายแรงกว่าคนทั่วไป อันเป็นผลมาจากชาติกำเนิด ทำให้จิ้งชิวจึงต้องปกปิดเรื่องราวความรักระหว่างเธอกับเหล่านานเป็นความลับ จนกระทั่งแม่ของจิ้งชิวล่วงรู้ความลับนี้ แม่ของจิ้งชิวจึงดักเตือนและสั่งให้จิ้งชิวเลิกพบกับเหล่านานแต่จิ้งชิวยังคงลักลอบพบกับเหล่านานจนกระทั่งใกล้เรียนจบ ในตอนที่จิ้งชิวต้องเตรียมตัวเข้ารับตำแหน่งแทนแม่ซึ่งใกล้เกษียณ แม่ของจิ้งชิวจึงเรียกเหล่านานมาพูดคุย และขอให้เหล่านานยืนยันคำสัตย์ญากับแม่ของจิ้งชิวเรื่องการเลิกติดต่อกับจิ้งชิวจนกว่าจิ้งชิวจะได้รับตำแหน่งแทน

เหล่านานและจิ้งชิวจึงไม่ได้ติดต่อกันอีกจนกระทั่งจิ้งชิวได้ฝึกงาน เธอจึงไปตามหาเหล่านานที่หน่วยชุดสำรวจแต่ก็ไม่พบเหล่านาน จิ้งชิวร้อนใจมากจึงไปสอบถามกับเพื่อนเก่าจนได้ความว่า เหล่านานป่วยเป็นโรคมะเร็งเม็ดเลือดขาวและกำลังรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาล จิ้งชิวจึงเดินทางไปพบเหล่านานที่โรงพยาบาลและเหล่านานยอมรับเรื่องการป่วยเป็นมะเร็งเม็ดเลือดขาว ทำให้จิ้งชิวเตรียมตัวและใจเพื่อเป็นภรรยาของเหล่านาน จิ้งชิวบอกกับเหล่านานว่าจะยอมตายไปพร้อมกับเหล่านาน แต่เหล่านานห้ามปรามและบอกให้จิ้งชิวมีชีวิตอยู่ต่อไป

หลังจากนั้นจึงชีวิตต้องทำงานตลอดเวลาจึงทำให้ไม่สามารถไปพบกับเหล่าซานได้ ส่วนเหล่าซานก็ไม่ติดต่อกับจึงชีวิต ทำให้จึงชีวิตเข้าใจผิดและคิดว่าเหล่าซานวางแผนเรื่องป่วยเป็นโรคมะเร็งเพื่อครอบครองเธอ แต่เมื่อจึงชีวิตไปสอบถามข้อมูลจากแพทย์ที่รู้จักทำให้จึงชีวิตคลายความสงสัย

จึงชีวิตจึงคิดว่าเธอยังไม่ได้ตกเป็นภรรยาของเหล่าซาน และที่เหล่าซานหลบหน้าเธออาจจะไม่ต้องการให้เธอฆ่าตัวตายตาม จึงไปรอความตายเพียงคนเดียว เมื่อจึงชีวิตคิดได้ดังนั้นจึงออกตามหาเหล่าซานอีกครั้งแต่ก็พบกับความผิดหวัง จึงชีวิตจึงกลับมาสอนหนังสืออยู่ที่โรงเรียนแห่งหนึ่งจนกระทั่งเวลาผ่านไป น้องชายของเหล่าซานมาพบจึงชีวิตและรับจึงชีวิตไปโรงพยาบาลเพื่อดูใจเหล่าซานเป็นครั้งสุดท้าย สิ่งที่จึงชีวิตคาดการณ์ไว้นั้นถูกต้องทั้งหมด เหล่าซานต้องการจากโลกนี้ไปเพียงลำพังจึงทำได้แค่แอบมองจึงชีวิตอยู่ห่างๆจนกระทั่งวาระสุดท้ายของชีวิต

2. รัฐกับการจัดการพลเมืองในนวนิยายแปลจีนเรื่อง ซานจา...รักชั่วนิรันดร์

จากการศึกษานวนิยายแปลจีนเรื่อง ซานจา...รักชั่วนิรันดร์ โดยใช้กรอบความคิดเห็นเรื่องรัฐกับการจัดการพลเมืองพบว่า รัฐเข้ามาจัดการพลเมืองผ่านนโยบายรัฐทั้งทางตรงและทางอ้อม ก่อให้เกิดปฏิกิริยาต่อพลเมืองในฐานะผู้ถูกควบคุมความคิดและการกระทำเป็น 2 ลักษณะคือ ขอมรับการจัดการจากรัฐและขัดขืนต่อการจัดการของรัฐ ผู้ศึกษาขอเสนอผลการศึกษา 4 ประเด็นดังนี้

1. รัฐกับการจัดการพลเมืองทางตรง
2. รัฐกับการจัดการพลเมืองทางอ้อม
3. พลเมืองในฐานะผู้ขอมรับการจัดการจากรัฐ
4. พลเมืองในฐานะผู้ต่อต้านขัดขืนอำนาจรัฐ

รัฐกับการจัดการพลเมืองทางตรง

การจัดการ หมายถึงสั่งงาน,ควบคุมงาน,ดำเนินงาน(ราชบัณฑิตยสถาน, 2542: 298) ส่วนทางตรง หมายถึงไม่คบคัก, ไม่เอียง, เปิดเผยไม่มีลับลมคมใน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542: 425)

ดังนั้นการจัดการทางตรงของรัฐในนวนิยายเรื่องนี้ หมายถึงวิธีการหรือกระบวนการที่รัฐใช้ควบคุมพลเมืองผ่านนโยบาย กฎหมายหรือระบบการศึกษาโดยรัฐจะใช้หน่วยงานต่างๆเป็นสื่อกลางในการดำเนินงานเพื่อเข้าถึงประชาชน

จากนวนิยายเรื่องซานจา...รักชั่วนิรันดร์ แสดงให้เห็นถึงการดำเนินงานของรัฐผ่านนโยบายการตัดขาดจากทุนนิยม ซึ่งนโยบายการตัดขาดจากทุนนิยมหมายถึง นโยบายที่เน้นการสร้างพลเมืองจีนให้ดำเนินชีวิตประจำวันตามแนวคิดของเหมาเจ๋อตงเป็นหลัก โดยละทิ้งหนทางการดำเนินตามทุนนิยมและลัทธิแก้ทั้งทางความคิด วรรณกรรม เพลงหรือรูปแบบการใช้ชีวิตเป็นต้น(ศิริพร ดาบเพชร, 2549: 15)

ดังปรากฏในตอนที่ยังมีชีวิตเดินทางไปหมู่บ้านซีซุนผิงและได้พบกับต้นซานจาระหว่างทาง ทำให้ยังนึกถึงเพลงต้นซานจาที่ครูฝึกสอนภาษารัสเซียมาสอนให้กับยังชีพ ความว่า

“เวลาว่างครุอันหลิมักจะมาเล่นกับเธอและสอนเธอร้องเพลงรัสเซีย รวมทั้งเพลง ‘ต้นซานจา’ ด้วย เรื่องนี้เวลานั้นต้องแอบทำ เพราะทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับรัสเซียกลายเป็นของต้องห้ามในประเทศจีนนานแล้ว ยังไม่ต้องพูดถึงช่วงปฏิวัติวัฒนธรรม ทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับ ‘ความรัก’ ถือเป็นสิ่งที่ล่าหลังเน่าเฟะของทุนนิยมจึงถูกห้าม”

(ซานจา...รักชั่วนิรันดร์: 16)

การใช้นโยบายการตัดขาดจากทุนนิยม รัฐได้ใช้กระบวนการการสร้างพลเมืองตามที่รัฐปรารถนาผ่านระบบการศึกษาซึ่งปรากฏในนวนิยายเรื่องซานจา...รักชั่วนิรันดร์ 3 วิธี ดังนี้

1. หลักสูตรการเรียนการสอน

หลักสูตร หมายถึงแผนการจัดการศึกษาที่ประมวลเนื้อหาสาระ ประสบการณ์และกิจกรรมต่างๆโดยมีองค์ประกอบสำคัญได้แก่ หลักการ จุดหมาย สาระการเรียนรู้ แนวทางการจัดกิจกรรมเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการต่างๆตามจุดหมายที่กำหนดไว้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2555: 132)

กระบวนการที่รัฐดำเนินการเปลี่ยนโครงสร้างส่วนบนอันประกอบไปด้วย การเมืองการปกครอง ระบบความคิด ความเชื่อและค่านิยมทางสังคมต่างๆ (ยศ สันตสมบัติ, 2530: 8) ในนวนิยายเรื่องนี้ปรากฏให้เห็นถึงในด้านระบบความคิด และค่านิยมทางสังคม

จากนวนิยายเรื่องนี้ได้ชี้ให้เห็นว่า รัฐเริ่มต้นการปฏิรูประบบการศึกษาด้วยการจัดทำแบบเรียนใหม่ เนื้อหาส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับศักคินา ทุนนิยม และลัทธิกั เห็นได้จากกรณีที่จิ้งจิวกล่าวถึงนโยบายรัฐในช่วงปฏิวัติวัฒนธรรม ความว่า

“พอย้อนกลับไปมอง สิ่งที่ทำกันในตอนนั้นทุกวันคงดูเป็นเรื่องพิลึกพิลั่น แต่เวลานั้นถือว่าเป็น ‘สิ่งใหม่’ เพราะเป็นเรื่องของ ‘การปฏิรูปการศึกษา’ แบบเรียนที่ใช้ช่วงปฏิวัติวัฒนธรรมล้วนแต่เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับ ศักคินา ทุนนิยม ลัทธิกั”

(ซานจา...รักชั่ววันจันทร์: 11)

กระบวนการปฏิรูปหลักสูตร ในนวนิยายเรื่องนี้รัฐได้ดำเนินการผ่านสำนักงานการศึกษาซึ่งมีคณะกรรมการการศึกษาทำหน้าที่จัดการและควบคุมการปฏิรูปหลักสูตรใหม่ สำนักงานการศึกษาจะคัดเลือกโรงเรียนในแต่ละอำเภอ เพื่อก่อตั้งหน่วยปฏิรูปหลักสูตรประจำโรงเรียนขึ้นมา โดยมีข้อกำหนดคือนักเรียนต้องมีส่วนร่วมในการเขียนแบบเรียน เห็นได้จากตอนที่จิ้งจิวกล่าวถึงการปฏิรูปหลักสูตรบ่อยครั้งเพื่อให้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และยังกล่าวถึงเหตุผลของการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเขียนแบบเรียน ความว่า

“การให้นักเรียนเขียนแบบเรียนเองนั้น ถือเป็นสัญลักษณ์ของการปฏิรูปการศึกษา เพราะมาจากประชาชนไปสู่ประชาชน เป็นเรื่องแบบที่คนชั้นสูงโง่ที่สุด คนต่ำด้อยฉลาดที่สุด สรุปลแล้วสิ่งที่มีค่าที่สุดคือการสร้างสรรค์”

(ซานจา...รักชั่ววันจันทร์: 11)

หลังจากการก่อตั้งหน่วยปฏิรูปหลักสูตรประจำโรงเรียนขึ้นมา สมาชิกในหน่วยจะต้องเดินทางไปยังหมู่บ้านในชนบทเพื่อเขียนแบบเรียนโดยใช้ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน บทสัมภาษณ์ของชาวบ้านและเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านทุนนิยมมาเขียนเรียบเรียงลงในแบบเรียน

เมื่อแบบเรียนเสรีจสมบุรณ์จึงนำไปใช้กับนักเรียนภายในโรงเรียน เห็นได้จากตอนเริ่มเรื่องซึ่งจึงชีวิตได้รับคัดเลือกให้เป็นส่วนหนึ่งของหน่วยปฏิรูปหลักสูตรโรงเรียนมัธยมที่แปดแห่งเมือง K และต้องเดินทางไปยังชนบทเพื่อเขียนแบบเรียน ความว่า

“ต้นฤดูใบไม้ผลิปี 1974 จึงชีวิตเวลานั้นยังเรียนมัธยมปลาย ได้รับคัดเลือกจากโรงเรียนให้เข้าร่วมการปรับปรุงแบบเรียน จึงต้องไปยังสถานที่ชื่อ หมู่บ้านชีซุนผิง โดยไปอยู่กับชาวนาจนและชาวาระดับล่างเพื่อสัมภาษณ์ชาวบ้าน จากนั้นจึงเขียนประวัติของหมู่บ้านเพื่อใช้เป็นแบบเรียนสำหรับนักเรียนโรงเรียนมัธยมที่แปดแห่งเมือง K ความทะเยอทะยานของผู้บริหารโรงเรียนไม่ได้มีแค่นี้ ถ้าแบบเรียนเขียนออกมาได้ดีอาจจะนำไปใช้กับโรงเรียนทุกแห่งทั่วเมือง K ผู้บริหารยังบอกอีกว่าอาจจะตั้งเป็นพลูแตก อาจจะจำไปใช้ทั่วทุกมณฑล L หรือกระทั่งทั่วประเทศ พอถึงตอนนั้นการสร้างสรรค์อันยิ่งใหญ่โรงเรียนมัธยมที่แปดแห่งเมือง K ก็อาจจะมีคามหมายทางประวัติศาสตร์และได้บันทึกไว้ในประวัติศาสตร์การศึกษาของประเทศจีน”

(ซานจา...รักชั่วนี้รันดร์: 10)

2. การส่งนักเรียนไปศึกษาชาวนา กรรมกร แพทย์และทหารในชนบท

ในนวนิยายเรื่องนี้ แสดงให้เห็นว่านอกจากรัฐจะปฏิรูประบบการศึกษาด้วยการปรับเปลี่ยนรูปแบบของหลักสูตรการเรียนการสอนแล้ว รัฐยังส่งนักเรียนไปชนบทซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายสำคัญของการสร้างพลเมือง จะเห็นได้จาก การที่รัฐก่อตั้งสำนักงานการศึกษา เพื่อทำหน้าที่ควบคุมการปฏิรูปหลักสูตร และทำหน้าที่ส่งนักเรียนไปศึกษาชาวนา แพทย์และกรรมกร ซึ่งปรากฏในตอนทีจึงชีวิตกล่าวถึงการไปชนบทของนักเรียนในช่วงนั้น ความว่า

“แต่ละปี สำนักงานการศึกษาจะส่งเยาวชนปัญญาชนไปชนบทในเดือนกรกฎาคม แต่ครึ่งปีก่อนหน้านั้นจะมีการอบรมเกี่ยวกับการไปชนบทไปป่าเขาให้แก่เยาวชนที่จะไป พุดแต่เรื่อง หัวใจแดงหนึ่งเดียวสองมาตรฐาน”

(ซานจา...รักชั่วนี้รันดร์: 235)

การส่งนักเรียนไปชนบทนั้นแบ่งออกเป็น 2 กรณีคือ กรณีที่หนึ่งส่งนักเรียนทุกคนที่กำลังเรียนมัธยมไปเรียนรู้ชาวนา กรรมกร แพทย์และทหารในพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งจะส่งไปทุกภาคการศึกษา มีระยะเวลาในการศึกษาเรียนรู้เพียงแค่หนึ่งหรือสองสัปดาห์ เห็นได้จากตอนที่โรงเรียนไม่มีคำสั่งให้จึงชีวิตไปศึกษาชาวนา เนื่องจากจึงชีวิตเรียนภาคการศึกษาสุดท้ายของชั้นมัธยมปลาย ความว่า

“เทอมนั้นคงเป็นเพราะเป็นเทอมสุดท้ายก่อนเรียนจบ ทางโรงเรียนจึงไม่ได้ส่งจิ้งจิวไป
ศึกษาจากกรรมกรชวานานอกโรงเรียน ทำให้เธอได้อยู่ที่โรงเรียนตลอด”

(ซานจา...รักชั่วฉัวินันตร์: 245)

กรณีที่สอง สำนักงานจะส่งนักเรียนที่จบการศึกษาชั้นมัธยมปลายไปยังหน่วยการผลิตในชนบท เพื่อใช้
แรงงานและศึกษาคอมมูน การใช้แรงงานของเยาวชนกลุ่มนี้ไม่จำกัดระยะเวลาที่แน่นอนขึ้นอยู่กับการณ์คำร้อง
ขอเข้าทำงานไปยังสำนักงานจัดตำแหน่งงาน และเมื่อผ่านการพิจารณาจากหน่วยการผลิต เยาวชนก็จะสามารถ
กลับเข้ามาทำงานในเมืองได้ โดยจะได้เข้าไปทำงานในโรงงานต่างๆ เห็นได้จากตอนที่จิ้งจิวเสนอให้พี่ชายรับ
ตำแหน่งแทนแม่ แต่พี่ชายจิ้งจิวปฏิเสธความว่า

“พี่ชายไม่เห็นด้วย บอกว่าเขาอยู่ชนบทมาหลายปี ถ้าถึงโอกาสที่จะถูกเรียกตัวไปทำงานคงไม่
เหมาะแน่ เรื่องรับช่วงตำแหน่งแทนแม่ให้โอกาสจิ้งจิวดีกว่า จิ้งจิวจะได้ไม่ต้องไปชนบท”

(ซานจา...รักชั่วฉัวินันตร์: 238)

นอกจากนี้ในนวนิยายเรื่องซานจา...รักชั่วฉัวินันตร์ยังแสดงให้เห็นว่า เยาวชนจีนไม่ได้รับช้อยกเว้นจาก
การไปชนบท เว้นแต่เยาวชนคนนั้นมีหลักฐานยืนยันว่าป่วยเป็น โรคร้ายแรง และต้องนำไปรับรองแพทย์ไปยัง
สำนักงานการศึกษา เมื่อผ่านการพิจารณาแล้วสำนักการศึกษาจะไม่ส่งเยาวชนคนนั้นไปชนบทแต่จะส่งไปยัง
หน่วยงานอื่นๆแทน เห็นได้จากตอนที่จิ้งจิวเล่าเรื่องช้อยกเว้นการไปชนบทของย่าหมินซึ่งเป็นคนรักของพี่ชาย
จิ้งจิว ความว่า

“ครอบครัวของย่าหมินฐานะไม่เลว แม่เป็นพยาบาล พ่อเป็นผู้จัดการ โรงงานผลิตยางรถ หลังจาก
จบมัธยมปลาย พ่อของเธอก็จัดหาไปรับรองแพทย์ว่าเธอเป็น ‘วัณโรคระดุกษา’ ทำให้เธอไม่ต้อง
ไปชนบท แต่ไปเป็นกรรมกรในโรงงานเสื้อผ้าแห่งหนึ่งในเมือง K”

(ซานจา...รักชั่วฉัวินันตร์: 225)

การเดินทางไปชนบทของนักเรียนนั้นเป็นกระบวนการหนึ่งของนโยบายตัดขาดจากทุนนิยม แต่เมื่อรัฐ
เปลี่ยนแปลงนโยบาย ทำให้การดำเนินชีวิตของเยาวชนเปลี่ยนไปตามนโยบายรัฐ ในนวนิยายเรื่องนี้ได้ชี้ให้เห็น
ถึงผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของนโยบายรัฐ เห็นได้จากนโยบาย ‘การรับช่วงตำแหน่งแทน’ ซึ่งเป็น
นโยบายที่ให้คนทำงานเกษียณอายุแล้วสามารถให้ลูกคนหนึ่งเข้าทำงานแทนได้” (เอมี, 2557: 236)

เยาวชนจึงมีโอกาใช้ชีวิตอยู่ในเมืองมากกว่าไปชนบท หน่วยงานต่างๆจึงพิจารณาคุณสมบัติของผู้รับช่วงแทนอย่างรอบคอบ แม้มีข้อบกพร่องเพียงเล็กน้อยก็อาจจะไม่ได้รับการเลือกเข้าทำงาน จะเห็นได้จากตอนที่แม่ของจิ้งจิวไปดำเนินการเรื่องให้จิ้งจิวรับช่วงตำแหน่งแทนกับหน่วยงานด้านการศึกษา เลขานุการจึงซึ่งเป็นผู้รับคำร้องจึงย้ำเตือนแม่ของจิ้งจิวเรื่องการประพฤติตนให้เหมาะสมของจิ้งจิว ความว่า

“เลขานุการพยายามบอกแม่จิ้งจิวหลายครั้งว่า ช่วงเวลานี้สำคัญมากอย่าให้จิ้งจิวทำอะไรพลาด เรื่องที่จิ้งจิวรับช่วงงานมีคนอีกมากจะมาฟ้อง ทางเธอต้องระวังตัวให้ดี ไม่งั้นทางเราก็อะไรไม่สะดวก”

(ซานจา...รักชั่วนิรันดร์: 250)

3. การประชาสัมพันธ์แนวคิดของเหมาเจ๋อตง

การประชาสัมพันธ์ หมายถึง ติดต่อสื่อสารเพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันถูกต้องต่อกัน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542: 657) การประชาสัมพันธ์มีบทบาทสำคัญในการนำเสนอแนวคิดและสร้างความเข้าใจให้ถูกต้องแก่พลเมือง ดังนั้นรัฐจึงใช้วิธีการประชาสัมพันธ์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์หรือวิทยุกระจายเสียง เพื่อนำเสนอแนวคิดและทิศทางการดำเนินงานของรัฐ

นวนิยายเรื่องซานจา...รักชั่วนิรันดร์ยังแสดงให้เห็นถึงกระบวนการประชาสัมพันธ์ของรัฐโดยใช้โรงเรียนเป็นสื่อกลางในการนำเสนอแนวคิดของเหมาเจ๋อตง รัฐจะจัดตั้งหน่วยโฆษณาภายในโรงเรียนขึ้นโดยส่งคนจากกองโฆษณาความคิดเหมาเจ๋อตงของกรรมกร มาเป็นเจ้าหน้าที่ประจำในโรงเรียน ซึ่งเห็นได้จากตอนที่จิ้งจิวกล่าวถึงอาจารย์ที่ถูกส่งมาประจำที่โรงเรียนของจิ้งจิว ความว่า

“หัวหน้าหน่วยปฏิรูปหลักสูตร โรงเรียน คืออาจารย์หลี่แห่งกองโฆษณาความคิดเหมาเจ๋อตงของกรรมกร อายุสามสิบกว่า เป็นคนค่อนข้างร่าเริง ร้องเพลงพอเป็น สีซอพอได้ ว่ากันว่าเพราะเขาสุขภาพไม่ดี จึงถูกส่งมาเป็นเจ้าหน้าที่โฆษณาความคิดเหมาเจ๋อตงที่โรงเรียน”

(ซานจา...รักชั่วนิรันดร์: 11)

หน้าที่ของกองโฆษณาความคิดเหมาเจ๋อตงคือการเขียนคำขวัญของเหมาเจ๋อตง และเขียนเรื่องราวการวิพากษ์ลัทธิวาระสารหรือหนังสือพิมพ์ หรือแม้กระทั่งออกไปเล่นดนตรีประกอบคำขวัญให้แก่ชาวบ้านบริเวณใกล้เคียง ซึ่งเห็นได้จากตอนที่จิ้งฉิวได้รับการฝึกจากครูให้ทำหน้าที่เขียนวารสารเพื่อโฆษณาความคิดเหมาเจ๋อตงในหน่วยโฆษณาภายในโรงเรียน ความว่า

“ความสามารถในการอ่านเขียนของจิ้งฉิวเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป เธอเป็นพู่กันของห้อง ครูมักจะยกให้เธอเป็นกรรมการหน่วยโฆษณารับผิดชอบตีวารสาร โดยเฉพาะ เวลานั้นแต่ละห้องจะผลัดกันเขียนหนังสือพิมพ์กำแพง โดยใช้พู่กัน บางครั้งวิพากษ์คนหรือวิพากษ์ความคิด บางครั้งเป็นรายงานของห้องเรื่องการศึกษาจากกรรมกร ชาวนาและทหาร จิ้งฉิวเขียนหนังสือได้วาดรูปเป็นเขียนด้วยพู่กันหรือแปรงก็ได้ เขียนตัวหนังสือได้ทั้งขนาดใหญ่และขนาดเล็ก เขียนหนังสือพิมพ์ติดกำแพงลำพังคนเดียวได้”

(ซานจา...รักชั่ววันจันทร์: 136)

จากวิธีการควบคุมพลเมืองผ่านระบบการศึกษาทั้ง 3 วิธี จะเห็นได้ว่ารัฐเน้นการใช้ระบบการศึกษาเป็นเครื่องมือปลูกฝังอุดมการณ์ให้แก่พลเมืองเป็นหลัก เนื่องจากระบบการศึกษาเป็นสิ่งที่ง่ายแก่การควบคุม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องความคิด หากรัฐสามารถปลูกฝังเด็กและเยาวชนให้มีความคิดแบบสังคมนิยมได้ รัฐก็จะประสบความสำเร็จด้วยการมีพลเมืองตามที่รัฐปรารถนา

รัฐกับการจัดการพลเมืองทางอ้อม

การจัดการทางอ้อม หมายถึงการจัดการที่ใช้ขั้นตอนหรือปัจจัยอื่นๆ ซึ่งมีใช้การจัดการทางตรงแต่เกิดผลกระทบไปยังกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งในวรรณกรรมเรื่องนี้ปรากฏ 2 ลักษณะ ดังนี้

1. รัฐจัดการพลเมืองผ่านครอบครัว

การจัดการของรัฐผ่านระบบครอบครัวนี้ เป็นการกระทำที่ใช้การอบรมบ่มเพาะจากพ่อแม่ควบคุมพฤติกรรมและความคิดของบุตรหลาน ในนวนิยายเรื่องนี้นำเสนอการอบรมบ่มเพาะของ 2 ครอบครัวที่แตกต่างกันในเรื่องแนวคิด ครอบครัวที่ปรากฏคือครอบครัวของจิ้งฉิว และครอบครัวของเหล่าซาน

1) ครอบครัวของจิ้งจิว

ครอบครัวของจิ้งจิวประกอบไปด้วย พ่อ แม่ พี่ชายและน้องสาว พ่อของจิ้งจิวถูกส่งตัวไปอยู่ค่ายกักกันในชนบท “พ่อของจิ้งจิวถูกส่งตัวไปใช้แรงงานที่ค่ายกักกันในชนบทนานแล้ว...” (เอมี, 2557: 29) ส่วนพี่ชายของจิ้งจิว ถูกส่งไปฝึกคนในชนบทอย่างไม่มีกำหนดกลับ จิ้งจิวจึงอาศัยอยู่กับแม่และน้องสาว 1 คน

เนื่องจากพ่อของจิ้งจิวถูกวิพากษ์ ในข้อกล่าวหาว่าเป็นลูกชนชั้นเจ้าที่ดิน ทำให้พ่อของเธอถูกส่งไปยังค่ายกักกันตลอดชีวิต ส่วนพี่ชายของจิ้งจิวถูกส่งไปชนบทเนื่องจากนโยบาย ‘ส่งเยาวชนปัญญาชนไปฝึกคนชนบท’ จากการวิพากษ์ของพ่อของจิ้งจิว ทำให้แม่ของจิ้งจิวคอยตั้งสอนให้จิ้งจิวเชื่อฟังคำสั่งของรัฐและประพฤติตนให้เหมาะสม “ตั้งแต่เล็กจนโตแม่กำชับจิ้งจิวมาตลอดว่า พลาดครั้งเดียวเสียใจพันชาติ” (เอมี, 2557: 34) นอกจากนี้แม่ของจิ้งจิวพยายามขกรณิตัวอย่างว่า ‘พลาด’ และบทลงโทษที่กระทำผิดให้จิ้งจิวฟังบ่อยครั้ง จิ้งจิวจึงใช้ชีวิตด้วยความระมัดระวังทั้งทางความคิด การพูดและการแสดงออกของพฤติกรรมตลอดเวลา เห็นได้จากตอนที่จิ้งจิวเดินทางไกลไปยังหมู่บ้านซีหนิงฝิงและรู้สึกเหน็ดเหนื่อยแต่ก็ไม่สามารถปรึกษาบ่น ความว่า

“ความกลัวลำบากเหนื่อยเป็นเรื่องของชนชั้นนายทุน สิ่งที่จิ้งจิวกลัวที่สุดคือการถูกมองว่าเป็นชนชั้นนายทุน ชาติกำเนิดมีปัญหาอยู่แล้วถ้าไม่พยายามปรับปรุงตนเองให้เป็นชนชั้นกรรมาชีพ ก็เท่ากับตัดขาดจากประชาชน พรรคซีเอ็นมาตลอดว่า ชาติกำเนิดไม่อาจเลือกเกิดได้แต่หนทางนั้นเลือกได้ นั่นหมายถึงว่าต้องพยายามมากกว่าคนที่ชาติกำเนิดดี อย่าพูดหรือทำอะไรที่ไม่ใช่ชนชั้นกรรมาชีพ”

(ซานจา...รักช้วนินรันคร์: 19)

จากนวนิยายเรื่องซานจา...รักช้วนินรันคร์ ชี้ให้เห็นถึงรัฐแบ่งแยกสถานะของพลเมืองและกำหนดบรรทัดฐานให้แก่พลเมืองอย่างชัดเจน พลเมืองที่ต้องการอยู่รอดในสังคมจะต้องปฏิบัติตามที่รัฐต้องการและไม่สามารถปฏิบัติตนนอกเหนือคำสั่งได้ เช่นเดียวกับจิ้งจิวที่อยู่ภายใต้ความกดดันเรื่องชาติกำเนิด จึงถูกปลูกฝังให้เชื่อฟังคำสั่งของรัฐเพื่อความอยู่รอด นอกจากนี้แม่ของจิ้งจิวยังคอยย้ำเตือนสถานะในสังคมของครอบครัว เพื่อควบคุมความรู้สึกของจิ้งจิวที่มีต่อเหล่าซาน เห็นได้จากตอนที่แม่ของจิ้งจิวรู้ความสัมพันธ์ของจิ้งจิวและเหล่าซาน

จึงสอบถามชาติกำเนิดของเหล่าซาน เมื่อแม่ของจิ้งจิวรู้ว่าพ่อของเหล่าซานเป็นผู้บัญชาการเขตทหาร และมีแม่เป็นลูกสาวนายทุน แม่ของจิ้งจิวจึงเตือนจิ้งจิว ความว่า

“บอกตรงๆ ท่าทีของพรรคคอมมิวนิสต์ต่อนายทุนกับเจ้าที่ดินต่างกันมาก นายทุนในเวลานี้ยังถือว่าเป็นตัวแทนแห่งการผลิตที่ก้าวหน้า แต่เจ้าที่ดินเป็นตัวแทนของอิทธิพลที่ล้าหลัง การปฏิบัติของพรรคคอมมิวนิสต์ สิ่งแรกที่ต้องกำจัดคือชีวิตของชนชั้นเจ้าที่ดิน อย่างไรก็ตามแล้วแต่ เรื่องระหว่างลูกกับเขาย่าหวังอะไรมาก แต่เรื่องครอบครัวก็ไม่ผ่านแล้ว”

(ซานจา...รักชั่ววันจันทร์: 339)

จากข้อความข้างต้น แสดงให้เห็นถึงการปลุกฝังและจัดการความรู้สึกของจิ้งจิว ผ่านทางแนวคิดของรัฐเรื่องสถานะครอบครัวที่รัฐไม่พึงประสงค์ โดยใช้พ่อของเหล่าซานเป็นตัวแทนของรัฐหรือพรรค และแม่ของเหล่าซานเป็นชนชั้นนายทุน ส่วนจิ้งจิวเป็นตัวแทนชนชั้นเจ้าที่ดิน แม่ของจิ้งจิวจึงอธิบายความสัมพันธ์ของรัฐที่มีต่อชนชั้นที่แตกต่างกัน

2) ครอบครัวของเหล่าซาน

ครอบครัวของเหล่าซานประกอบไปด้วย พ่อแม่และน้องชายอีก 1 คน พ่อของเหล่าซานเป็นผู้บัญชาการเขตทหาร และแม่เป็นนักศึกษาซึ่งเป็นลูกสาวนายทุน ส่วนน้องชายเป็นทหารปลดแอก จากนวนิยายเรื่องนี้ชี้ให้เห็นถึง ความสำเร็จของการปลุกฝังความคิดแบบสังคมนิยมให้แก่พลเมืองจีน เห็นได้จากในตอนที่เหล่าซานเล่าเรื่องแม่ของตนที่ปฏิบัติพ่อของตนเอง ความว่า

“แม่นำหน่วยป้องกันโรงงานไปค้นสมบัติของพ่อตัวเองซึ่งเป็นนายทุน มองคุณอื่นสืบสวน พ่อของตนเอง แม่ไม่รู้สึกสงสาร แต่รู้สึกว่ทั้งหมดที่ทำไปเพื่อการปฏิบัติ”

(ซานจา...รักชั่ววันจันทร์: 69)

ในนวนิยายเรื่องนี้ยังแสดงให้เห็นว่า รัฐสามารถควบคุมพลเมืองได้บางมิติ แต่ในมิติความรู้สึกชอบ รัฐไม่สามารถควบคุมได้ เห็นได้จากแม่ของเหล่าซาน แม้จะยึดแนวคิดแบบสังคมนิยม แต่นิสัยความชอบก็ยังคงมีความเป็นปัญญาชนนายทุนน้อย เช่นการชื่นชอบการอ่านนวนิยายและบทกวีโรแมนติก “โดยนิสัยแม่ก็ยังคงเป็นปัญญาชนนายทุนน้อย ชอบวรรณกรรม ชอบความโรแมนติก” (เอมี, 2557: 69)

ภายหลังแม่ของเหล่าซานถูกวิพากษ์ในข้อหาเป็น ‘ลูกสาวนายทุน’ และพ่อของเหล่าซานถูกกล่าวหาว่า เป็น ‘กลุ่มอำนาจที่เดินหนทางทุนนิยม’ ครอบครัวเหล่าซานจึงถูกไล่ออกจากบ้านพักในกองทหาร ต่อมาแม่ของเหล่าซานทนการกดดันจากการวิพากษ์ไม่ได้จึงฆ่าตัวตาย ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่า ในสังคมจีนช่วงนั้นพลเมืองจีนทุกคนได้รับความกดดันจากนโยบายกำจัด ‘สี่เก๋า’ แม้ว่าจะเป็นผู้ที่ยึดมั่นในสังคมนิยมและเคยสร้างผลงานการปฏิวัติก็ตาม

นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นว่า จากการบ่มเพาะนิสัยแบบชนชั้นนายทุนน้อยก่อนเกิดการปฏิวัติวัฒนธรรมของแม่เหล่าซาน ทั้งการใช้ชีวิตแบบสุขสบายและการชื่นชอบวรรณกรรมโรแมนติกได้สร้างให้เหล่าซานมีความคิดแบบทุนนิยม เห็นได้จากตอนที่เหล่าซานนำหนังสือนิยายเรื่อง ฉอง คริสตอฟมาให้จิ้งจิวอ่าน จิ้งจิวจึงถามถึงที่มาของหนังสือ ความว่า

“แม่ชอบซื้อหนังสือ มีหนังสือมากมายแต่ตอนปฏิวัติวัฒนธรรมแม่ก็กลัวจึงเผาหนังสือตั้งมากมายฉันทันกับน้องชายเอาไปซ่อนส่วนหนึ่ง”

(ซานจา...รักชั่ววันจันทร์: 44)

2. รัฐจัดการพลเมืองผ่านการจับจ้องของสมาชิกในสังคม

ในนวนิยายเรื่องซานจา...รักชั่ววันจันทร์ แสดงให้เห็นถึงรัฐมีกระบวนการตรวจสอบพลเมืองโดยใช้หน่วยงานต่างๆ ซึ่งเห็นได้จากตอนที่ย่าหมินคนรักของพี่ชายจิ้งจิวพบกับจิ้งจิว เรื่องการสอบสวนที่เธออยู่กับจิ้งจิวตามลำพัง ความว่า

“พวกครูเวรยุ่งเรื่องชาวบ้าน เมื่อคืนหนาวมาก ฉันทันกับพี่ชายเธอนั่งอยู่บนเตียง เอาผ้าห่มคลุมขา พวกนั้นมาเคาะประตูขอเปิดให้ พวกนั้นก็พาตัวเราสองคนมาสอบสวนที่ที่ทำการ และบอกว่าจะส่งพวกเราสองคนไปหน่วยรักษาความปลอดภัย”

(ซานจา...รักชั่ววันจันทร์: 228)

จะเห็นได้ว่า พลเมืองที่มีพฤติกรรมเข้าข่ายผิดกฎจะถูกส่งตัวไปยังหน่วยรักษาความปลอดภัยและดำเนินการวิพากษ์ การที่พลเมืองถูกตรวจพบการกระทำผิดนั้น เนื่องจากรัฐได้ส่ง ‘สายลับ’ จากหน่วยงานเข้ามาแฝงตัวอยู่ในองค์กรต่างๆ ทั้งในโรงงาน หน่วยงานราชการต่างๆ หรือแม้กระทั่งโรงเรียน

ดังเช่นในนวนิยายเรื่องนี้ที่รัฐส่งครูมาสอนที่โรงเรียนของจิ้งจิว ครูคนนี้เปรียบเสมือน ‘สายลับ’ หรือผู้จับจ้องของรัฐ ซึ่งทำหน้าที่สอดส่องผู้กระทำผิด “เข้าร่วมการต่อต้านอย่างกระตือรือร้น และวิพากษ์คนอื่นเสมอ” (เอมี, 2557: 148) เห็นได้จากตอนที่จิ้งจิวหาจดหมายของเหล่าซานไม่พบ จึงกลัวว่าจดหมายอาจจะถูกครูขังบ้านเอาไปแจ้งต่อหน่วยงานรัฐ ความว่า

“เหยียนฉางสอนคณิตศาสตร์ เขาชื่นชมความสามารถทางคณิตศาสตร์ของจิ้งจิวมาก แต่ก็ชอบยุ่งเรื่องไม่เป็นเรื่อง โดยเฉพาะเรื่องรักๆ ใคร่ๆ มักจะจับผิดนักเรียนในห้อง ค้นหาหลักฐานส่งไปให้ทางโรงเรียน ทำให้นักเรียนถูกลงโทษ นักเรียนที่เขียนจดหมายรักที่มีข้อความว่า ‘เหมาเฟยหนี่จื่อเขียนปาร์ตี้’ ก็ถูกเขาพบหลักฐานและส่งให้โรงเรียนลงโทษ”

(ซานจา...รักซั่วนิรันดร์: 148)

ในนวนิยายเรื่องนี้ นอกจากจะแสดงการตรวจสอบพฤติกรรมพลเมืองผ่านการจับจ้องของคนของรัฐส่งมาแล้ว ยังแสดงถึงการจับจ้องจากคนทั่วไปในสังคม เนื่องจากพลเมืองส่วนใหญ่ยอมรับการจัดการจากรัฐและเชื่อถือแนวคิดของรัฐอย่างไร้ข้อสงสัย ทำให้ผู้ที่มีการกระทำที่แตกต่างกลายเป็นพวกแปลกแยกจากสังคม และต้องถูกจัดการ เห็นได้จากการจับจ้องความประพฤติของนักเรียน ในสังคมจีนช่วงเวลานี้มีค่านิยมส่งเสริมให้ผู้หญิงมีความรักช้า และการมีความรักในขณะที่เรียนหนังสือถือเป็นสิ่งผิด ทำให้จิ้งจิวรู้สึกกลัวคนอื่นนำเรื่องเธอกับเหล่าซานไปแจ้งโรงเรียน ซึ่งเห็นได้จากตอนที่ฉางหลินเห็นจิ้งจิวเดินทางกลับมาที่หมู่บ้านซีซุนผิงพร้อมกับเหล่าซาน ทำให้จิ้งจิวกังวลมาก ความว่า

“เธอกลัวฉางหลินเห็นภาพเมื่อก็แล้วเอาไปพูด ถ้าคนในหน่วยได้ยื่นเข้า เธอคงแย่แน่ เธอจึงอยากถือโอกาสพูดคำซบฉางหลินก่อนเข้าบ้าน...”

(ซานจา...รักซั่วนิรันดร์: 81)

นอกจากนี้แม้ว่าจิ้งจิวจะจบการศึกษาแล้วก็ตาม แต่จิ้งจิวก็ยังคงถูกควบคุมเรื่องความรัก เนื่องจากจิ้งจิวต้องรับตำแหน่งแทนแม่ จิ้งจิวจึงต้องประพฤติดนให้เหมาะสม ดังคำพูดของแม่จิ้งจิวว่า “จิ้งจิวรับช่วงตำแหน่งงาน ทำให้หลายคนอิจฉา คอยหาเรื่องลับหลัง ตอนนี้เรื่องการรับช่วงงานไม่เรียบร้อย ถ้าพวกเขาเห็นเธอกับจิ้งจิวอยู่ด้วยกัน คงไม่เป็นผลดีต่อการรับช่วงต่อแน่” (เอมี, 2557: 330) นวนิยายเรื่องนี้ได้ชี้ให้เห็นว่าการจับจ้องจากคนในสังคมมีอิทธิพลอย่างมากต่อการแสดงออกของพฤติกรรม เช่นการที่จิ้งจิวเกรงกลัวการจับจ้องจากครูและคนอื่น ทำให้ไม่สามารถแสดงความรู้สึกภายในจิตใจออกไปอย่างตรงไปตรงมาได้

จากการจัดการทางอ้อมของรัฐต่อพลเมืองจีนในนวนิยายเรื่องนี้ พบว่าเมื่อพลเมืองจีนผ่านการปลูกฝังจากครอบครัว และผ่านการควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในสังคม ทำให้พลเมืองจีนเลือกดำเนินชีวิตประจำวันบนแนวคิดของเหมาเจ๋อตงและปฏิเสธการใช้ชีวิตแบบทุนนิยม นอกจากนี้ยังหลีกเลี่ยงการกระทำที่อาจนำไปสู่การวิพากษ์ เห็นได้จากการที่จิ้งชิวมีความคิดปฏิเสธการเดินทางแบบทุนนิยม แต่เลือกจะใช้ชีวิตแบบสังคมนิยมโดยไม่มีข้อสงสัยต่อแนวคิดของเหมาเจ๋อตง พบได้จากตอนที่จิ้งชิวไปตัดเย็บเสื้อผ้าให้กับเพื่อนของครูเจียง เนื่องจากฝีมือการตัดเย็บของจิ้งชิวดีมากทำให้มีคนมาขอให้จิ้งชิวตัดเย็บเป็นจำนวนมาก ครูเจียงจึงบอกให้จิ้งชิวคิดค่าตัดเย็บเสื้อผ้าแต่จิ้งชิวปฏิเสธว่า

“ครูเจียงบอกให้จิ้งชิวคิดค่าตัดเย็บ คิดราคาถูกกว่าร้านตัดเย็บทั่วไปก็ได้ แต่จิ้งชิวไม่ยอม บอกว่าใช้จักรเย็บผ้าของครูเจียง ตัดให้เพื่อนครูเจียงจะคิดเงินได้อย่างไร อีกอย่างหนึ่งถ้าคิดเงินก็จะกลายเป็นพวก ‘ค้าของเถื่อน’ ถ้าใครรู้เข้าต้องແ່ແ່”

(ซานจา...รักช้วนินรันตร์: 245)

พลเมืองในฐานะผู้ยอมรับการจัดการจากรัฐ

จากนวนิยายเรื่องซานจา...รักช้วนินรันตร์ มีตัวละครสำคัญที่มีปฏิกิริยายอมรับการจัดการของรัฐ คือจิ้งชิว ทำให้จิ้งชิวเป็นตัวแทนของพลเมืองที่ยอมรับอำนาจรัฐ

จิ้งชิวมีชาติกำเนิดไม่ดี “เพราะตอนปฏิวัติวัฒนธรรมพ่อแม่ถูกวิพากษ์ พ่อเป็น ‘ลูกหลานชนชั้นเจ้าที่ดิน’ และแม่เป็น ‘ลูกพวกต่อต้านการปฏิวัติ’” (เอมี, 2557: 14) หลังจากการวิพากษ์ พ่อของจิ้งชิวถูกส่งไปใช้แรงงานที่ค่ายกักกันในชนบทตลอดชีวิต ส่วนแม่ของเธอแม้จะหลุดพ้นข้อกล่าวหาและได้รับราชการครูในโรงเรียนประถมศึกษาแต่ชีวิตความเป็นอยู่ยากลำบากและไม่ได้รับการดูแลจากรัฐอย่างเท่าเทียมเหมือนกับคนอื่น

จิ้งชิวมีพี่น้อง 2 คนคือ พี่ชายและน้องสาว น้องสาวของจิ้งชิวอายุ 12 ปี เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนพี่ชายของจิ้งชิวชื่อจิ้งชิน เรียนจบแค่ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หลังจากนั้นถูกส่งไปใช้แรงงานที่หน่วยการผลิตในชนบทอย่างไม่มีกำหนดกลับ ดังนั้นจิ้งชิวจึงอาศัยอยู่กับแม่และน้องสาวในห้องพักที่ทางโรงเรียนจัดให้

จิ้งชิวเป็นนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งมีลักษณะรูปร่างไม่สวยตามค่านิยมในสมัยนั้น ซึ่งผู้ประพันธ์บรรยายว่า “มักมีคำพูดในหมู่ผู้หญิงว่า ผู้หญิงรูปร่างดีหรือไม่ต้องเอาตัวแบบกำแพงดู ถ้าไม่มีช่องว่าง

เลยแสดงว่ารูปร่างดีเป็นเส้นตรง แต่ทุกครั้งที่จิ้งจิวเอาตัวแนบกำแพงจะมีช่องเสมอ....” (เอมี, 2557: 106) จิ้งจิวมีสติปัญญาเฉลียวฉลาด เก่งทั้งด้านวิชาการและกีฬา ทำให้จิ้งจิวมักได้รับคัดเลือกเป็นตัวแทนในการแข่งขันและเข้าร่วมกิจกรรมวิชาการต่างๆเสมอ

จากการที่จิ้งจิวมีความสามารถทำให้ได้รับคัดเลือกเป็นส่วนหนึ่งในหน่วยปฏิรูปหลักสูตร โรงเรียน และร่วมเดินทางไปยังหมู่บ้านซีซุนผิงเพื่อเขียนแบบเรียน จิ้งจิวได้พบกับเหล่าซานหรือซุนเจียนซินที่หมู่บ้านซีซุนผิงในเวลาต่อมาจิ้งจิวรู้สึกชอบเหล่าซานแต่พยายามยับยั้งความรู้สึกไว้ เนื่องจากจิ้งจิวถูกสอนจากแม่ว่าการมีความรักช่วงวัยเรียนเป็นสิ่งไม่ดี ซึ่งจิ้งจิวกล่าวถึงเหล่าซานว่า

“ ยืนหยัดตัดขาดจากความคิดชนชั้นนายทุนน้อย ทุ่มเทาให้กับการศึกษา การทำงาน การเขียนแบบเรียน ขอบคุณความไว้วางใจของผู้บริหารโรงเรียนด้วยการกระทำที่เป็นจริง ”

(ซานจา...รักชั่ววันจันทร์: 50)

แม้ว่าในช่วงแรกจิ้งจิวจะปฏิเสธความรู้สึกของตนเอง แต่ในเวลาต่อมาเธอก็ยอมรับความรู้สึกรักแต่ก็ไม่สามารถแสดงออกมาตรงๆได้ จิ้งจิวกล่าวว่า “เธอรู้สึกว่าต้องไม่ให้เขารู้ว่าเธอชอบเขา ราวกับถ้าบอกเขาเท่ากับเธอเสียที...” (เอมี, 2557: 213)

หลังจากจิ้งจิวยอมรับความรู้สึกรักแล้ว แม่ของจิ้งจิวรู้เรื่องเหล่าซานกับจิ้งจิวลักลอบพบกัน ทำให้แม่ควบคุมจิ้งจิวมากขึ้น โดยใช้เหตุผลในการควบคุมว่า “ลูกอายุยังน้อย คนอื่นอายุขีสิบกว่า พอมีแฟนยังถูกวิพากษ์วิจารณ์ ลูกเร็วแบบนี้ เรื่องงานก็ยังไม่เรียบร้อย แม่อยากให้ลูกเลิกพบกับเขา” (เอมี, 2557: 336) ทำให้จิ้งจิวเลิกพบกับเหล่าซานจนกระทั่งจิ้งจิวได้รับช่วงตำแหน่งแทนแม่

ตัวละครจิ้งจิว ซึ่งเป็นตัวแทนของพลเมืองที่ยอมรับการจัดการจากรัฐ ผู้ประพันธ์ได้สร้างภูมิหลังของจิ้งจิวให้อยู่ภายใต้แรงกดดันเรื่องชาติกำเนิดไม่ดี ทำให้มีอุปนิสัยขยันหมั่นเพียรและอดทนเป็นบรรทัดฐาน ดังที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า “จิ้งจิวเป็นคนไม่ยอมแพ้ แม้จะเหนื่อยแทบตายก็ยังยืนยันสะพานเอง สำหรับเธอแล้วความอดทนเป็นบรรทัดฐานเบื้องต้นของชีวิต” (เอมี, 2557: 14) การสร้างภูมิหลังแบบนี้เป็นการแสดงให้เห็นถึงชนชั้นกรรมาชีพยึดถือความอดทนและหลีกเลี่ยงความสบายแบบชนชั้นนายทุน

ตัวละครจิ้งจิวที่ผู้ประพันธ์สร้างโดยทำให้มีความกตัญญูจำนนต่อการจัดการของรัฐเพื่อความอยู่รอด แสดงให้เห็นถึงการประสบความสำเร็จในการควบคุมด้านร่างกายของพลเมืองเท่านั้น แต่ในขณะเดียวกันรัฐไม่สามารถควบคุมอารมณ์ความรู้สึกของจิ้งจิวได้ เห็นได้จากคำพูดของจิ้งจิว ความว่า

“สำหรับเธอแล้วทุกสิ่งทุกอย่างเป็นเรื่องที่เธอไม่อาจควบคุมได้ การเรียนสูง การหางาน การเข้าเป็นสมาชิกสันนิบาตเยาวชน ฯลฯ ไม่ใช่เธอว่าอย่างไรจะจบได้เช่นนั้น มีแต่อารมณ์ความรู้สึกของตัวเองเท่านั้นที่ควบคุมเองได้ นี่เป็นสิ่งเดียวที่เธอสามารถจัดการเองได้อย่างเต็มที่เธอจึงต้องจัดการอารมณ์ความรู้สึกของตัวเองให้เป็นไปตามความต้องการของตัวเอง เธออาจจะเอาตัวเองตอบแทนคนอื่น อาจจะช่วยเหลือใครคนหนึ่งด้วยความเห็นใจแต่เธอไม่มีวันเอาอารมณ์ความรู้สึกของตัวเองไปแลกเงินทองหรือตำแหน่ง”

(ซานจา...รักชั่วนิรันดร์: 118)

พลเมืองในฐานะผู้ต่อต้านขัดขืนอำนาจรัฐ

ในนวนิยายเรื่องซานจา...รักชั่วนิรันดร์ เหล่าซานเป็นตัวละครสำคัญที่มีปฏิกริยาขัดขืนต่ออำนาจรัฐ ทำให้เหล่าซานกลายเป็นตัวแทนของพลเมืองที่ต่อต้านการจัดการของรัฐ

ซุนเจี้ยนชิน หรือเหล่าซานกำเนิดในครอบครัวที่ดีพร้อม โดยมีพ่อเป็นผู้บัญชาการทหาร และมีแม่เป็นนักศึกษาลูกสาวนายทุน เหล่าซานมีน้องชาย 1 คนชื่อซุนเจี้ยนหมิน เด็กชายทั้งสองคนเติบโตมาท่ามกลางการบ่มเพาะแบบชนชั้นนายทุนน้อย แม้ว่าแม่ของเขาจะนำกำลังปฏิวัติแต่ก็ถูกวิพากษ์ข้อหาเป็นลูกสาวนายทุนในภายหลัง แม่ของเหล่าซานได้รับความกดดันทั้งทางกายและจิตใจจนสุดท้าย “ใช้ผ้าพันคอสีขาวยุติชีวิตของตัวเอง” (เอมี, 2557: 70) เหล่าซานมีรูปร่างหน้าตาไม่งามตามแบบกรรมาชีพ กลับมีลักษณะแบบชนชั้นนายทุนน้อย ดังคำพูดของจิ้งจิว ความว่า

“สายตาในสมองเธอบอกว่าคนคนนี้ไม่รูปร่างตามแบบชนชั้นกรรมาชีพ เพราะใบหน้าไม่ดำแดง แต่ขาวสะอาด รูปร่างไม่มีกบีนเหมือนเจดีย์เหล็กแต่ค่อนข้างผอม คิ้วค่อนข้างเข้มแต่ไม่เหมือนดาบสองเล่มพุ่งจากส่วนหัวคิ้วขึ้นไปสองข้างอย่างภาพในโปสเตอร์ เป็นคิ้วที่ไม่ขมวดแน่น สรุพบว่าเขาไม่ได้หล่อแบบชนชั้นกรรมาชีพ”

(ซานจา...รักชั่วนิรันดร์: 29)

เหล่าซานมีลักษณะนิสัยตรงไปตรงมา การแสดงออกทั้งการพูดและการกระทำตรงกับความคิด “หนังสือพวกนี้เป็นวรรณกรรมระดับโลก แต่จีนเราเวลานี้เคราะห์ร้าย ถึงอย่างไรวรรณกรรมก็ยังเป็นวรรณกรรม แม้จะเกิดอะไรขึ้นก็ไม่มียันกลายเป็นขยะ...” (เอมี, 2557: 45) เนื่องจากเหล่าซาน ได้รับการศึกษาก่อนเกิดการปฏิวัติวัฒนธรรม ดังที่เหล่าซานพูดกับจิ้งจิวว่า “ฉันเรียนมัธยมปลายตอนเริ่มปฏิวัติวัฒนธรรม ฉันได้รับผลสะท้อนจากชนชั้นนายทุนมากกว่าเธอแน่” (เอมี, 2557: 42) ทำให้เหล่าซานมีความคิดและทัศนคติแบบชนชั้นนายทุน มีอิสระในการแสดงออกทั้งทางความคิดและการแสดงความรู้สึก

นอกจากนี้เหล่าซานยังมีลักษณะนิสัยที่จัดอยู่ในกลุ่มผู้ไม่เดินทางสายกลาง ตามคำพูดของแม่จิ้งจิวว่า “ทำทางเขานักแน่นดี ทำไมถึงบ้ำระห่ำอย่างนี้ คนบ้ำระห่ำอันตรายมาก ทำอะไรมักจะสุดๆ เวลาชอบก็ชอบสุดขีด เวลาโกรธก็โกรธสุดขีด เป็นที่ชอบใจคนอื่นตามใจ เวลาใครขัดใจเขาจะโกรธ...” (เอมี, 2557: 340)

เหล่าซานอาสาทำงานที่หน่วยชุดสำรวจ เพราะต้องการหนีจากการแต่งงานแบบคลุมถุงชน “ฉันกับเขาแค่...ถือเป็นเรื่องการเมือง ฉันถึงอยู่ที่หน่วยชุดสำรวจตลอด แทบไม่ได้กลับบ้านไป...” (เอมี, 2557: 206) เหล่าซานถูกแม่ของจิ้งจิวควบคุมด้วยคำมั่นสัญญา เขาสัญญาว่าจะไม่มาพบกับจิ้งจิวอีกจนกว่าจิ้งจิวจะทำงานมั่นคง แต่เหล่าซานกลับพูดกับจิ้งจิวว่า “ฉันจะแอบมาหาเธอดีไหม ยังไงฉันก็มีวิญญูณขบ ค้ำปฏิญญาต่อพรรค ยังสู้คำพูดเธอประโยคเดียวไม่ได้” (เอมี, 2557: 333)

ตัวละครเหล่าซาน เป็นตัวแทนของพลเมืองที่ขัดแย้งต่ออำนาจรัฐ ผู้ประพันธ์ให้ความสำคัญเรื่องภูมิหลังลักษณะนิสัย และทัศนคติของเหล่าซาน โดยสร้างภูมิหลังให้เหล่าซานเกิดมาในครอบครัวที่มีความเป็นชนชั้นนายทุน ถูกเลี้ยงดูจากแม่ซึ่งมีความคิดก้าวหน้าแต่ในขณะเดียวกันก็ยังยึดติดชีวิตแบบนายทุน แม่เหล่าซานจะยอมรับแนวคิดสังคมนิยมของรัฐแต่เมื่อรัฐดำเนินการผิดจากรูปแบบของสังคมนิยมที่แท้จริง เหล่าซานก็วิพากษ์วิจารณ์รัฐอย่างเปิดเผย

“ฉันถึงได้เหยียดหยามคนพวกนี้ จะปฏิบัติก็ต้องเอาอย่างวีรชนที่พลีชีพ ไม่ถือประโยชน์ของตัวเอง ขอมุทิสแม่แต่ชีวิต ถ้าเพื่อครองอำนาจก็อย่าชูป้ายปฏิวัติมาโจมตีคนอื่น”

(ซานจา...รักชั่วนิรันดร์: 68)

นอกจากภูมิหลังเรื่องชาติกำเนิดที่มีความเกี่ยวข้องกับชนชั้นนายทุนแล้ว ผู้ประพันธ์ยังสร้างลักษณะรูปร่างภายนอกของเหล่าซานให้มีความเป็นนายทุนน้อยมากยิ่งขึ้น อย่างการที่เหล่าซานมีผิวขาว ตัวสูงแต่พอมไม่ได้มีรูปร่างอย่างชายอุดมคติแบบชนชั้นกรรมาชีพ จากการสร้างตัวละครดังกล่าวจะเห็นได้ว่าผู้ประพันธ์เน้นประเด็นให้เหล่าซานเป็นตัวแทนทุนนิยมอย่างแท้จริง หลังจากนั้นจึงใช้ตัวละครเหล่าซานแสดงออกทางความคิดที่พลเมืองจีนไม่กล้าแม้แต่จะคิด ทำให้ตัวละครเหล่าซานมีลักษณะนิสัยที่เด่นชัดคือ การเป็นคนตรงไปตรงมา พูดและทำในสิ่งที่คิดอย่างอิสระ

นอกจากนี้ผู้ประพันธ์ยังพยายามสะท้อนให้เห็นว่า เหล่าซานซึ่งมีนัยยะเป็นตัวแทนของทุนนิยมที่พยายามต่อต้านการจัดการของระบอบคอมมิวนิสต์ แต่ท้ายที่สุดแล้วทุนนิยมไม่สามารถอยู่ร่วมกับสังคมนิยมได้ และต้องถูกกำจัดไปจากสังคมจีน ผู้ประพันธ์จึงสร้างตอนจบของเหล่าซานให้มีจุดจบแบบเสียชีวิตอย่างเฉียดตาย “เหล่าซานจากไปแล้ว ร่างของเขาถูกเผาแล้วฝังเอาไว้ใต้ต้นซานจตามคำสั่งเสีย แต่ไม่มีแม้กระทั่งป้ายหลุมศพ” (เอมี, 2557: 447)

บทสรุป

จากการศึกษานวนิยายแปลจีนเรื่องซานจา...รักชั่ววันจันทร์ โดยใช้กรอบคิดทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เกี่ยวกับการควบคุมพลเมืองและการจัดการความรู้สึก พบว่า นวนิยายแปลจีนเรื่องนี้สามารถทำให้เห็นถึงกระบวนการที่รัฐใช้จัดการพลเมืองซึ่งมีทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยการจัดการทางตรงนั้นก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านร่างกาย ส่วนการจัดการทางอ้อมนั้นก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านความคิดและความรู้สึก ในฐานะที่มนุษย์เป็นปัจเจกบุคคล จึงทำให้พลเมืองจีนเกิดปฏิกิริยาที่แตกต่างกัน มีทั้งกลุ่มพลเมืองจีนที่ยอมรับและขัดขืนต่อการควบคุมของรัฐ

พลเมืองจีนที่เกรงกลัวต่ออำนาจรัฐและต้องการอยู่รอดในสังคม ต้องยอมอดทนและเก็บความรู้สึกทรมานไว้ภายในจิตใจ แต่ยังมีพลเมืองจีนบางคนที่มีความเคารพในตัวคนของตนเอง ยอมเปิดเผยความรู้สึกที่แท้จริง และแสดงออกอย่างตรงไปตรงมา เพราะฉะนั้นการที่รัฐเข้ามาจัดการ ครอบงำสิทธิและเสรีภาพของพลเมืองเหล่านั้น จึงก่อให้เกิดปฏิกิริยาตอบโต้และขัดขืนต่ออำนาจรัฐ แต่กลุ่มพลเมืองเหล่านั้นเป็นเพียงแค่กลุ่มพลเมืองขนาดเล็กที่ไม่มีความสามารถและกำลัง ที่จะต่อสู้กับอำนาจรัฐซึ่งเป็นอำนาจสูงสุดได้ ทำให้จุดจบของกลุ่มพลเมืองเหล่านี้มีเพียงแต่ความตายและการลี้ภัย

ผลการศึกษายังทำให้เห็นได้ว่ารัฐที่เข้มงวดกับการควบคุมพลเมือง เป็นการสร้างความทุกข์ยากในการดำเนินชีวิตของพลเมือง และยังเป็นการทำให้อำนาจรัฐไม่มีความก้าวหน้า เนื่องจากการควบคุมของรัฐที่เข้มงวด ทำให้ไม่สามารถใช้ศักยภาพของพลเมืองในการพัฒนาประเทศได้อย่างเต็มที่ ดังตัวอย่างสังคมจีนในนวนิยายแปลจีนเรื่อง ซานจา...รักชั่วฉัณคร์ ซึ่งเป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่ารัฐเผด็จการเป็นการทำลายพลเมือง มากกว่าเป็นรัฐที่สร้างพลเมือง

บรรณานุกรม

ก้องสกล กวินรวีกุล. (2545). “การสร้างร่างกายพลเมืองไทยในสมัยจอมพลป. พิบูลสงคราม พ.ศ. 2481-2487.”

วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหิดล สาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. เข้าถึงเมื่อ 17 มีนาคม 2559. บทความย่อจากฐานข้อมูลงานวิจัย [http://](http://tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=185318&query=%A1%D%)

tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=185318&query=%A1%D%

คล่อง ศิริประภาธรรม. (2556). ประวัติศาสตร์จีน กำเนิดมนุษย์ดึกดำบรรพ์ถึงอารยธรรมใหม่. กรุงเทพฯ:

ตลาดฟ้า พิมพ์เลขที่จำกัด.

โจวจยาหรง. (2546). ประวัติศาสตร์จีน. แปลโดย วิไล ถิ่นถาวรนันต์และคนอื่นๆ. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์
พิมพ์เลขที่จำกัด.

ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิช. (2550). ความรู้สึกลึกในฐานะปฏิบัติการทางสังคม. เข้าถึงเมื่อ 12 กันยายน 2558. เข้าถึงได้
จาก <http://www.tci-thaijo.org/index.php/liberalarts/article/view/12768>

ทวีป วรดิลก. (2551). ประวัติศาสตร์จีน. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.

ธงชัย วินิจจะกุล. (2551). "อนาคตการศึกษาเรื่องรัฐในสังคมไทย." ในรัฐจากมุมมองของชีวิตประจำวัน, 45-64.
กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร(องค์การมหาชน).

มิเชล ฟูโกต์. (2547). ร่างกายใต้บังคับการ ปฐมบทแห่งอำนาจในวิถีสมัยใหม่. แปลจาก Surveiller et punir. แปล
โดย ทองกร โภคธรรม. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คืบไป.

ยศ สันตสมบัติ. (2530). จากวานรถึงเทวดา: มาร์กซิสม์และมานุษยวิทยา มาร์กซิสม์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.

_____. (2555). ศัพท์ศึกษาศาสตร์. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.

ศิริพร ดาบเพชร. (2549). เอกสารประกอบการสอนประวัติศาสตร์จีนสมัยใหม่. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

เอมี. (2557). **ซานจา...รักชั่วนิรันดร์**. แปลจาก Hawthorn tree forever. แปลโดย รำพรรณ รักศรีอักษร. กรุงเทพฯ: โพสต์ พับลิชชิง.